

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Неда Балканска, СУ „Св. Кл. Охридски“, ФНОИ,
катедра Специална педагогика
на проекта за дисертация за присъждане на образователна степен
„доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)
на тема:

Play-based interventions for children with autistic spectrum disorders

**Интервенции, базирани на игра за деца с разстройства от аутистичния
спектър**

Автор: Амалия Ярмадуру

Научен ръководител: проф. д-р Васка Станчева-Попкостадинова

Общо описание на представените материали

Със заповед № 421/22.02.2024 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” *съм определена за член на научното жури* за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд *на тема „Интервенции, базирани на игра за деца с разстройства от аутистичния спектър“*- за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика). *Автор на дисертационния труд е Амалия Ярмадуру* – докторант редовна форма на обучение към катедра „Управление на образованието и Специална педагогика“, с *научен ръководител проф. д-р Васка Станчева-Попкостадинова* от ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Представеният от Амалия Ярмадуру комплект материали на електронен носител свидетелства, че кандидатът е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ.

Актуалност на дисертационния труд: проблемите, свързани с езиковия дефицит и нарушенията на комуникацията при деца с разстройства от аутистичния спектър представляват огромен интерес за специалистите. Интересът се дължи на бариерите, които поставят тези дефицити пред обучението и социалното развитие на децата от аутистичния спектър. Търсенето на решения за преодоляване на езиковите

и комуникативните нарушения са свързани с повишаване на академичните постижения и социалното приобщаване на учениците от аутистичния спектър в образователната среда. В този смисъл настоящият проект за дисертационен труд се характеризира с подчертана актуалност.

В структурно отношение трудът съдържа три глави, увод, заключение, приносите на автора и приложение. Обемът от страници възлиза на 212 компютърни страници, в библиографската справка са цитирани над 189 източника- на латиница и гръцки език. Следва да отбележа, че структурирането на разработката е в съответствие с основните изисквания за дисертационна разработка.

Теоретичната постановка на проблема е представена в първа глава. Логично и последователно са описани основните особености, характеризиращи групата на деца от аутистичния спектър- особеностите езиковото и речевото развитие, социалните способности и спецификите в обучението.

На този фон се очертават терапевтичните подходи, като акцентът се поставя върху тези, които се базират на играта. Изтъква се ролята на играта за децата от аутистичния спектър, както и позитивите от игротерапията за тях. Специално място се отделя на ролята на семейството в терапевтичния процес.

Авторът демонстрира добро познаване на съвременната научно-изследователска практика. Това е задължително условие за коректната организация, провеждане и анализ на резултатите от извършения експеримент. Прави впечатление богатата библиографска справка, на базата на която е извършен теоретичният анализ на проблема, както и адекватният научен стил на разработката.

Дизайнът на емпиричното изследване съдържа цел, хипотези, задачи и участници в експеримента, като информацията за тях е коректно представена. Инструментът и процедурата на изследването са детайлно описани. Изследвани са 40 ученици от различни учебни заведения в Атика Гърция и 27 учители. Учениците са на възраст от 6 до 11 години и с тях е проведен формиращ експеримент. За целта участниците в изследването се разделят в две групи: контролна и експериментална. С

учителите се провежда анкетно проучване, подкрепено от специално разработен от автора въпросник.

Анализът на резултатите представлява логичният финал на тази научно-изследователска разработка. Данните от проведения експеримент са интерпретирани количествено и качествено. Емпиричните данни са подложени на статистически анализ, който по убедителен начин доказва тяхната стойност. Резултатите са илюстрирани посредством таблици и диаграми, което улеснява тяхното възприемане.

Текстът на автореферата отразява съдържанието на дисертацията. Бих препоръчала заглавията на параграфите на втора глава в съдържанието на автореферата (на български и английски език) да следват структурата, представена в дисертационния труд. Посочени са три публикации по темата на дисертацията, покриват изискванията за публикационна дейност на докторантката.

Настоящият дисертационен труд се характеризира с редица **приноси с научно - приложен характер**:

1. Компетентно е систематизирана и анализирана теоретичната информация, посветена на въпросите за обучението терапевтичните подходи при ученици от аутистичния спектър. Предлагат се ценни препоръки, които биха оптимизирали този процес;
2. За целите на формирания експеримент са подбрани игрови приложения, които стимулират езиковите и комуникативни способности на учениците от аутистичния спектър. Този подход може да намери широко приложение в практиката и да повиши качеството на работата на масовите и специалните педагози, както и резултатите от нея;
3. Създаден е инструмент, с който се оценяват нагласите на специалистите по отношение на основните езикови и комуникативни затруднения, които срещат учениците с аутизъм и приложението на игротерапията в обучението ;
4. Настоящият подход може да се адаптира и да намери успешно приложение и при други групи деца с нарушения, които срещат затруднения в езиковата и социалната сфера.

Като **препоръки** мога да отбележа следното:

- да се синтезира информацията в увода, с акцент основно към актуалността на проблема;
- заглавието на първа глава да се преформулира така, че да препраща към фокуса на дисертационния труд;
- детайлната информация за игровите приложения, представена в 2.1. да намери място в описанието на методиката на изследването.

Имам следния въпрос към докторанта:

Има ли конкретна причина участниците в двете групи (контролна и експериментална) да бъдат разделени, във възрастов план, на две подгрупи- от 6-9 години и от 7-11?

В заключение: Обсъжданият проект на дисертация по актуалност, замисъл, начин на изложение, обработка и анализ на данните, както и неговите приноси моменти, удовлетворява изискванията на Закона за научните степени и звания. Всичко това, подкрепено от положителното впечатление, което остави у мен дисертационният труд, ми позволява да предложа на Уважаемото Научно жури да присъди на **Амалия Ярмадуру** образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

31.04.2024 г.

гр.София

проф. д-р Неда Балканска